

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Landinrichting Enschede-Zuid

19 februari 1998

601-105

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Overijssel
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

uw kenmerk
RLG 97/607
RLG 97/158

uw brief
25 maart 1997
16 januari 1998

ons kenmerk
U94-98/Mo/eh/601-103

onderwerp
Toetsingsadvies over het
milieueffectrapport Landinrichting
Enschede-Zuid

doorkiesnummer
(030) 234 76 07

Utrecht,
19 februari 1998

Met bovengenoemde brieven stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de Landinrichting Enschede-Zuid. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag te zijner tijd het (ontwerp-)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

mr. J.W. Kroon
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Landinrichting Enschede-Zuid

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Landinrichting Enschede-Zuid

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffectrapport over
de Landinrichting Enschede-Zuid,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Overijssel door de Commissie voor de milieueffect-
rapportage; namens deze,

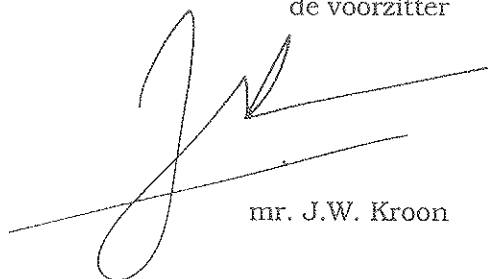
de werkgroep m.e.r. Landinrichting Enschede-Zuid,

de secretaris

drs. S.A.A. Morel

de voorzitter

mr. J.W. Kroon

Utrecht, 19 februari 1998

5

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	1
2. Oordeel over het MER	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel	3
3. Overige aandachtspunten bij de besluitvorming	6

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 maart 1997, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
- 1a. Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 augustus 1997, waarin de commissie om aanhouding van het advies wordt verzocht
- 1b. Brief van het bevoegd gezag d.d. 16 januari 1998, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen over het MER en de aanvulling
2. Kennisgeving in Staatscourant nr 62 d.d. 1 april 1997
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

In het gebied Enschede-Zuid bestaat het voornemen tot het uitvoeren van een landinrichtingsproject. Het project is in 1989 op het voorbereidingsschema geplaatst. In 1991 is de Landinrichtingscommissie geïnstalleerd. De oppervlakte van het project bedraagt circa 5480 ha. Het gebied is op het voorbereidingsschema voor landinrichting geplaatst vanwege onvoldoende agrarische productieomstandigheden, vanwege prioriteit door ligging in gebieden binnen de stedelijke invloedssfeer en vanwege prioriteit in verband met de disharmonie tussen de kwaliteit van het landschap en de functies die het gebied vervult of moet vervullen. Omdat het gebied naast een agrarische functie tevens een belangrijke niet-agrarische functie vervult, is gekozen voor het instrument herinrichting.

Bij brief van 25 maart 1997¹⁾ heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 4 april 1997 ter inzage gelegd²⁾.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³⁾ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Bij de toetsing heeft de Commissie de via het bevoegde gezag ontvangen inspraakreacties en adviezen betrokken⁴⁾. Voor zover relevant in het kader van het advies wordt er met voetnoten naar verwezen⁵⁾.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁶⁾, zoals vastgesteld op 21 juni 1994;
- op eventuele onjuistheden⁷⁾;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁸⁾.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER goed zijn uitgewerkt. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over de herinrichting Enschede-Zuid.

Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

1 Zie bijlage 1.
2 Zie bijlage 2.
3 Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.
4 Wm, artikel 7.26, lid 2.
5 Voor een overzicht van de reacties zie bijlage 4.
6 Wm, artikel 7.23, lid 2.
7 Wm, artikel 7.23, lid 2.
8 Wm, artikel 7.10.

niet kwantitatief beoordeeld worden op hun milieugevolgen. Een relatieve vergelijking is op de meeste onderdelen echter mogelijk. Ten aanzien van de beschrijving en waardering van milieugevolgen voor het aspect natuur signaleerde de Commissie in het MER enkele tekortkomingen die verder in paragraaf 2.2 van dit advies aan de orde komen. Deze tekortkomingen zijn in de aanvulling op het MER verder uitgewerkt.

De aspecten "landschap", "landbouw" en "recreatie" zijn goed beschreven in het MER. Het MER gaat minder diepgaand in op de relatie tussen de planontwikkeling in het kader van de landinrichting en de overige ruimtelijke ontwikkelingen op lange termijn in het plangebied, zoals aanleg van infrastructuur en het ontwikkelen van locaties voor woningbouw en bedrijventerreinen. Op dit punt doet de Commissie een aanbeveling in paragraaf 3 van dit advies. Over het aspect "bodem en water" heeft de Commissie een aantal vragen aan de initiatiefnemer en het bevoegde gezag voorgelegd die in de aanvulling op het MER zijn beantwoord. Op dit aspect wordt verder in paragraaf 2.2 van dit advies ingegaan.

2.2 Toelichting op het oordeel

Tijdens de toetsing van het MER constateerde de Commissie dat er twee tekortkomingen waren die zij van essentieel belang achtte om het realiteitsgehalte van de alternatieven te kunnen beoordelen. Deze tekortkomingen betroffen:

- water en bodem:
 - de effecten van waterhuishoudkundige maatregelen;
 - de analyse van de oorzaken van de verdroging in het gebied;
 - de inschatting van milieugevolgen in de autonome ontwikkeling;
 - de uitwerking van scheiding van waterstromen van landbouw en natuur
- natuur:
 - de waardering van de alternatieven wat betreft effecten op natuur;
 - de mate waarin de vereiste abiotische omstandigheden worden gerealiseerd voor de gewenste natuurontwikkeling (bijvoorbeeld de aanleg van bufferzones in landbouwgebieden in het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA));
 - de effecten op de natuur buiten de ecologische hoofdstructuur.

De gevraagde aanvullende informatie is meer gedetailleerd beschreven in bijlage 5 bij dit advies. Hieronder wordt het oordeel van de Commissie over het VOP/MER en de aanvulling op de genoemde punten toegelicht.

Bodem en water

Effecten waterhuishoudkundige maatregelen en oorzaken verdroging

De Commissie had gevraagd in de aanvulling in te gaan op de effecten van de voorgestelde waterhuishoudkundige maatregelen op het hydrologisch systeem en daarmee ook op de natuur. In de aanvulling is gekozen voor een beschrijving van het hydrologisch systeem met behulp van het model 'Swap'. Dit model is echter niet geschikt voor effectberekeningen op lokale schaal, dat wil zeggen de schaal van een perceel. In dit MER ligt een beschouwing van effecten op regionale schaal, dat wil zeggen de schaal van het plangebied, meer voor de

Scheiding watersystemen

Tot slot heeft de Commissie gevraagd in de aanvulling aan te geven waarom het MMA geen verdergaande maatregelen bevat om watersystemen te scheiden. De Commissie trof in het MER geen inhoudelijke motivering aan waarom deze maatregel geen onderdeel is van het MMA, omdat met behulp van het instrument herinrichting deze maatregel uitstekend zou kunnen worden gerealiseerd. De Commissie vroeg dit aspect in de aanvulling op het MER nader uit te werken. De aanvulling op het MER maakt duidelijk dat verdergaande scheiding dan is voorgenomen in de planalternatieven niet wenselijk is omdat beken dan mogelijk langdurig zouden droogvallen. De Commissie acht deze argumentatie plausibel.

Natuur

Waardering alternatieven

In het MER zijn de effecten van de herinrichting op natuur ten aanzien van alle deelaspecten en in alle varianten als zeer positief (+++ = zeer grote bijdrage aan de plandoelstelling) en op de landbouw als positief (++) = grote bijdrage aan de plandoelstelling) beoordeeld. Ook de bij vrijwel alle deelaspecten toegekende +++ bij effecten op "water en bodem" roepen een zeer positief en voor de alternatieven niet onderscheidend beeld op de van de herinrichting. Uit de aanvulling op het MER blijkt dat de effecten op de natuur met name in het alternatief "herstel" ten opzichte van de autonome ontwikkeling in het MER te positief zijn beoordeeld. Het MER en de aanvulling maken aannemelijk dat de realisatie van de EHS bij de herinrichting sneller verloopt dan in de autonome ontwikkeling en dat daardoor ook de gewenste abiotische condities voor de te realiseren natuurdoeltypen sneller en beter kunnen worden gerealiseerd.

Vereiste abiotische omstandigheden voor natuurdoeltypen

Hoewel het MER en de aanvulling aannemelijk maken dat het plan bijdraagt aan een snellere realisatie van de EHS dan in de autonome ontwikkeling, geeft de informatie nog weinig kwantitatief inzicht in de omvang van de effecten van de te nemen inrichtingsmaatregelen en daarmee in de mate van doelbereik. Het hydrologisch systeem en de effecten van waterhuishoudkundige maatregelen spelen een belangrijke rol bij het realiseren van standplaatscondities voor de beoogde natuurdoeltypen. De verdere planvorming en het evaluatieprogramma zullen een belangrijke rol moeten spelen om meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van het landinrichtingsplan, zodat eventueel aanvullende maatregelen genomen kunnen worden. Een voorbeeld van een planelement waarvan de betekenis voor het realiseren van de juiste condities voor natuurdoeltypen nog niet duidelijk is, is het realiseren van inrichtingsstroken van gemiddeld 5 meter breed langs beken. Met deze stroken wordt onder meer beoogd de dynamiek die bij beekdalsystemen behoort terug te brengen, de waterkwaliteit te verbeteren en gradiënten droog-voedselarm tot nat-voedselrijk te realiseren. De Commissie acht het niet ondenkbaar dat de geplande stroken te smal zullen blijken te zijn om deze doelen te realiseren.

Hoewel de voornamelijk kwalitatieve beoordeling en vergelijking van effecten moeilijk toetsbaar blijven, geven de nieuwe tabellen en de samenvattende tabel in de aanvulling op het MER een beter inzicht in de verschillen tussen de alternatieven dan het MER.

Ruimtelijke ontwikkeling op langere termijn

Inspraakreacties wijzen op de ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied op de langere termijn¹⁴. Gewezen is onder andere op de ontwikkeling van lokaties voor wonen en werken en de ontwikkeling van de stadsrandzone in een duurzame samenhang met de aangrenzende stedelijke gebieden. De Commissie acht de geschetste lange termijn ontwikkelingen van groot belang voor de planontwikkeling in het kader van de landinrichting, met het oog op het bereiken van een duurzame afstemming van functies in het gebied.

■ De Commissie beveelt aan in het inspraakverslag aan te geven hoe de planontwikkeling voor de landinrichting zal worden afgestemd op in de inspraak geschetste ruimtelijke ontwikkelingen op de lange termijn.

14 Zie met name reactie 48 (bijlage 4).

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over het
milieueffectrapport
Landinrichting Enschede-Zuid

(bijlagen 1 t/m 5)

groen

17

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 maart 1997 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	1-2 APR. 1997
nummer :	436-97
zender :	601-451/16
receptie naar :	Mof Scl/ps/b/bl

Commissie voor de
milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Postadres
Provincie Overijssel
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Telefoon 038 425 25 25
Telefax 038 425 26 50

Uw kenmerk	Uw brief	Ons kenmerk	Datum
		RLG 97/607	25 03 1997
Bijlagen	Doorkies nr.	Inlichtingen bij	
1	425 17 45	hr. H.J. van Vilsteren	27.03.1997
Onderwerp	Herinrichting Enschede-Zuid.		

Op 4 maart 1997 hebben wij van de landinrichtingscommissie Enschede-Zuid ontvangen het VOP/MER voor de herinrichting Enschede-Zuid. De commissie heeft de wens geuit het VOP/MER te willen publiceren en van 4 april tot en met 4 juli 1997 ter inzage te leggen in het gebied.

Wij hebben de landinrichtingscommissie medegedeeld hiermede te kunnen instemmen en toepassing te willen geven aan het gestelde in de artikelen 7.20 tot en met 7.24, 7.25, tweede lid en 7.26, derde lid van de Wet milieubeheer. Een afschrift van onze brief aan de landinrichtingscommissie treft u hierbij aan.

Wij verzoeken u, overeenkomstig het gestelde in de Wet milieubeheer, na het verstrijken van de termijn van de inspraak voor het VOP/MER uw reactie op het stuk aan ons toe te sturen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

griffier,

Postbank 833220
ING Bank 69 18 10 893

Bezoekadres
Lattenbergstraat 2
Zwolle

Het provinciehuis is vanaf het NS-station bereikbaar
met stad-bus lijn 3 richting Wipstrik, Oostereik, halte provinciebus

5
2

BIJLAGE 1b

Brief van het bevoegd gezag d.d. 16 januari 1998 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen over het MER en de aanvulling

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Ontvangen op:	22 JAN. 1998
Nummer:	
Bestuur:	601 - 92
Handtekening:	Mo. eh

De commissie voor de Milieueffectrapportage
drs. S.A.A. Morel
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Postadres
Provincie Overijssel
Postbus 10078
8000 GH Zwolle

Telefoon 038 425 25 25
Teletax 038 425 26 50

Uw kenmerk	Uw brief	Ons kenmerk	Datum
		RLG 98/158	16 01 1998
Bijlagen	Doorkiesnummer	Inlichtingen bij	
	425 19 75	hr. H.J. van Vilsteren	20 JAN 1998

Onderwerp
VOP/MER Enschede-Zuid.

Op ons verzoek heeft de landinrichtingscommissie Enschede-Zuid uw commissie, de aanvullende informatie met betrekking tot het Voorontwerpplan/MER voor de herinrichting Enschede-Zuid toegezonden. Wij verzoeken u de informatie te betrekken bij de beoordeling van het Voorontwerpplan/MER voor de herinrichting.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter,

griffier,

Postbank 833220
ING Bank 09 18 10 893

Bezoekadres
Luttenbergstraat 2
Zwolle

Her provinciebus is vanaf het NS-station bereikbaar
met stadsbus lijn 3 richting Wipstrik/Oostereik, halte provinciebus

N 700

BIJLAGE 2

Kennisgeving in Staatscourant nr. 62 d.d. 1 april 1997

Landinrichtingswet

Herinrichting Enschede-Zuid

Kennisgeving ingevolge artikel 77, tweede lid/Wet Milieubeheer bekendmaking voorontwerpplan/Milieu-effectrapport

De Landinrichtingscommissie voor de herinrichting Enschede-Zuid deelt u mede dat voor voornoemde herinrichting het voorontwerpplan/Milieu-effectrapport met ingang van 3 april 1997 voor een ieder kosteloos verkrijgbaar is bij het secretariaat van de Landinrichtingscommissie (adres: Veemarkt 21, Postbus 10051, 8000 GB Zwolle, tel. 038-4271999 of Kantoor Dienst Landelijk Gebied, Veldmaterstraat 14, 7482 TB Haaksbergen, tel. 053-5727555). Inlichtingen over het voorontwerpplan/Milieu-effectrapport kunnen worden verkregen op bovengenoemde adressen.

Het voorontwerpplan wordt tijdens kantooruren tervisie gelegd op de gemeentehuizen van Enschede, Hengelo en Haaksbergen, het waterschapshuis van Regge en Dinkel te Almelo en het provinciehuis te Zwolle. Het voorontwerpplan/Milieu-effectrapport is tevens verkrijgbaar op de volgende adressen:

- * Gemeentehuizen van Enschede, Hengelo en Haaksbergen;
- * Waterschapshuis Regge en Dinkel te Almelo;
- * Provinciehuis te Zwolle;
- * Bibliotheken van Enschede, Hengelo en Haaksbergen;
- * Kadaster te Zwolle;
- * Stichting Agrarisch Welzijn te Enschede;
- * Landinrichtingscommissie:
 - * gemeente Enschede, de heer D. Buursink, Langestraat 24 te Enschede;

* de heer P. A. Kokke, Th. de Keyserstraat 304 te Enschede;

* stichting Het Overijssels Landschap, de heer D. Brugman, Poppenallee 39 te Daifsen;

* Regio Twente, de heer F. P. P. Swennenhuis, Hengelosestraat 571-579 te Enschede;

* mevrouw J. M. Rosink-Hondebrink, Geerdinkweg 30 te Enschede;

* de heer J. R. van Dijk, Binnenveldsweg 40 te Tubbergen;

* de heer J. B. Stokkers, Boekelerhofweg 100 te Enschede;

* de heer J. G. Berenbroek, Buurserstraat 500 te Enschede.

In het landinrichtingsgebied worden binnenkort zes voorlichtings- en inspraakbijeenkomsten gehouden, waar het voorontwerpplan/Milieu-effectrapport nader zal worden toegelicht en waar gelegenheid bestaat om met vertegenwoordigers van de Landinrichtingscommissie van gedachten te wisselen. Deze zes voorlichtings- en inspraakbijeenkomsten hebben tevens het karakter van een hoorzitting, hetgeen voortvloeit uit de wet Milieubeheer.

Voorlichtings- en Inspraakbijeenkomsten:

* 7 april 1997 om 14.00 en 20.00 uur in verenigingsgebouw van de Nederlands Hervormde Kerk, Haaksbergerweg 821 te Usselo;

* 9 april 1997 om 14.00 en 20.00 uur in verenigingsgebouw van de Nederlands Hervormde Kerk, Haaksbergerweg 821 te IJsselo;

* 14 april 1997 om 14.00 en 20.00 uur in verenigingsgebouw van de Nederlands Hervormde Kerk, Haaksbergerweg 821 te IJsselo;

Verder zal er op 28 en 29 mei 1997 een zitdag worden gehouden in het Kantoor Dienst Landelijk Gebied te Haaksbergen.

Schriftelijke reacties in het kader van de inspraak kunnen van 3 april 1997 tot 4 juli 1997 worden ingediend bij het secretariaat van de Landinrichtingscommissie.

De Landinrichtingscommissie voornoemd.

D. Buursink, voorzitter.

A. P. Stokman, secretaris.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Landinrichtingscommissie Enschede-Zuid

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Overijssel

Besluit: vaststelling van het landinrichtingsplan ingevolge artikel 81 van de Landinrichtingswet

Categorie Besluit m.e.r. 1994: 9.2

Activiteit: Het gebied Enschede-Zuid zal moeten worden heringericht. Omdat het gebied naast een agrarische functie belangrijke niet-agrarische functies vervult, is gekozen voor het instrument herinrichting.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 21 maart 1994

richtlijnenadvies uitgebracht: 20 mei 1994

richtlijnen vastgesteld: 21 juni 1994

Kennisgeving MER: 4 april 1997

verzoek om aanvullende informatie te toetsen: 16 januari 1998

toetsingsadvies uitgebracht: 19 februari 1998

Bijzonderheden:

Tijdens de toetsingsprocedure heeft het bevoegde gezag besloten op onderdelen van het MER aanvullende informatie te verstrekken. Deze zou betrekking hebben op de waterhuishouding (kwaliteit en kwantiteit) de relatie met het realiseren van de gewenste natuurdoeltypen, de gevolgen van de herinrichting op de natuurwaarden buiten de ecologische hoofdstructuur in het agrarisch cultuurlandschap en de totstandkoming van effectscores. De aanvullende informatie is in december 1997 naar de Commissie gezonden. Zij heeft vervolgens een positief toetsingsadvies uitgebracht, waarin nog enkele aanbevelingen worden gedaan voor de verdere besluitvorming. Deze hebben betrekking op de meer gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief in het ontwerpplan wat betreft:

- het rekening houden met de effecten op regionale grond- en oppervlaktewaterstromingen;
- het realiseren van de juiste standplaatscondities voor de beoogde natuurdoeltypen;
- het rekening houden met effecten op gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde;
- het rekening houden met overige ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied op langere termijn.

Samenstelling van de werkgroep:

dr.ir. P.J.T van Bakel

A.P.H.M. Boonman

drs. P.J.L. van den Dries

ir. W. van Eck

mr. J.W. Kroon (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. S.A.A. Morel

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	970405	B.J. Witbreuk	Haaksbergen	970709
2.	970417	S. de Graaf	Boekelo	970709
3.	970423	Mw. mr. T. Pameijer	Enschede	970709
4.	9704..	Ir. H.G. Lefers	Mijdrecht	970709
5.	970424	N.V. Nederlandse Gasunie	Deventer	970709
6.	970429	J. Jordaan	Enschede	970709
7.	970512	J. Reudink	Enschede	970709
8.	970514	A.J. Holtkamp	Boekelo	970709
9.	970515	Fam. W. van den Burg	Enschede	970709
10.	970518	J.H.R. Averink	Enschede	970709
11.	970416	H. Wermer	Enschede	970709
12.	970406	B. Oosterveld	Enschede	970709
13.	970524	A.S.J. Hekman	Usselo	970709
14.	970522	F.A.A. van Dam	Enschede	970709
15.	970527	M.G.J. Witbreuk	Boekelo	970709
16.	970610	G.J. ter Kuile en F. ter Kuile-van Heek	Boekelo	970709
17.	970617	J.G. ter Brugge	Enschede	970709
18.	970516	Commissie Weidevogels Enschede	Enschede	970709
19.	970623	Provincie Overijssel	Zwolle	970709
20.	970623	G. Gelink	Enschede	970709
21.	970613	F.J. Groneveld	Enschede	970709
22.	970623	H. ten Cate en fam. Meinders en mw. De Graaf en fam. Pronk	Enschede	970709
23.	970627	Gewestelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (GLTO)	Deventer	970709

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
49.	970701	Twentse Werkgroep Natuurbehoud	Enschede	970709
50.	970703	Natuur en Milieu Overijssel	Zwolle	970709
51.	970702	Stichting Natuur- en Milieuraad Enschede	Enschede	970709
52.	970702	Buurtkringen Usselo, Boekelo/- Rutbeek, Tweekelo, Broekheurne	Enschede	970709
53.	970627	Mts. Wagelaar	Enschede	970709
54.	970702	J.H. Vossebeld en H.H. Vossebeld	Hengelo	970709
55.	970702	R. Struijk	Oostkapelle	970709
56.	970702	H.J.G. Holtkamp	Enschede	970709
57.	970704	Ministerie van Landbouw, Natuurbe- heer en Visserij	Deventer	970709
58.	970630	A.J. Spiele	Enschede	970709
59.	970207	A.H. Morsink en M.H.H. Holtkamp	Enschede	970709
60.	970702	Mts. Stokkers-Tieberink	Boekelo	970709
61.	970701	B.G.J. Witbreuk	Boekelo	970709
62.	970701	Vereniging tot Behoud van Usselo en de Usseleres	Usselo	970709

BIJLAGE 5

Bijgestelde notitie met vragen over het VOP/MER Enschede-Zuid

Algemeen

De bestudering van het VOP/MER Enschede-Zuid heeft bij de Commissie geleid tot vragen over de beschrijving van de effecten van de herinrichting voor met name water, bodem en natuur. Deze vragen worden hieronder per onderwerp toegelicht. Rode draad in deze vragen is dat niet op alle punten duidelijk is hoe de inschatting van de effecten tot stand is gekomen. De beoordeling van effecten gebeurt grotendeels kwalitatief, terwijl een meer kwantitatieve benadering mogelijk was geweest. Deskundigenoordelen worden veelal niet onderbouwd. Dat bemoeilijkt de verificatie van de uitkomsten van het MER. Alvorens het VOP/MER te kunnen toetsen heeft de Commissie daarom informatie nodig met betrekking tot de gestelde vragen.

- 1 De toegepaste werkwijze bij de inschatting en beoordeling van effecten is niet in overeenstemming met de BEL-systematiek die is ontwikkeld door de Dienst Landelijk Gebied (DLG). Kan gemotiveerd worden waarom gekozen is voor de hele globale, kwalitatieve werkwijze?

Water en bodem

Veel waterhuishoudkundige maatregelen zijn nog niet in detail bekend. Het is niet duidelijk hoe het dan toch mogelijk is de effecten in te schatten. De Commissie heeft bovendien de vraag of de analyse van oorzaken van de verdroging in het gebied goed is uitgevoerd: indien deze analyse niet correct is, is de effectiviteit van de maatregelen mogelijk overschat. De effecten van veranderingen in de waterhuishouding op nitraat- en fosfaatbelasting van het oppervlaktewater komen in het VOP/MER niet expliciet aan bod. Tenslotte is het alternatief van scheiding van waterstromen van landbouw en natuur en aanleg van bufferzones in landbouwgebieden in met name het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) niet goed uitgewerkt.

Naar aanleiding van deze bevindingen heeft de Commissie de volgende vragen:

- 2 De inschatting van de effecten van de voorgestelde waterhuishoudkundige maatregelen is niet te verifiëren. De Commissie verzoekt deze effecten toe te lichten aan de hand van beredeneerde oorzaak-gevolg relaties. Daarbij moet ook worden vermeld op grond waarvan een bepaalde werkwijze bij deze effect-beoordeling is gekozen.

Meer specifiek heeft de Commissie hierbij de volgende vragen:

- 3 Hoe is de autonome ontwikkeling met betrekking tot de waterhuishouding ingeschat (inrichting en beheer door waterschap in de autonome ontwikkeling ten opzichte van de situatie met herinrichting)?
- 4 Is het mogelijk dat de aanpassingen in de hoofdwatergangen hebben geleid tot zulke grote dalingen van de grondwaterstand zoals is aangegeven in de notitie "Waterhuishouding" en wat betekent het antwoord op deze vraag voor de inschatting van de effecten?
- 5 Op landelijk niveau wordt gesproken over het aanleggen van bufferzones langs de grotere waterlopen. Kan worden uitgelegd waarom dit aspect niet in het MMA is meegenomen?
- 6 Waarom is een betere scheiding van waterstromen in het MMA niet meegenomen?

Natuur

In het MER worden de effecten op natuur van alle deelaspecten en in alle varianten als zeer positief (+++ = zeer grote bijdrage aan de plandoelstelling) en op landbouw als positief (+= grote bijdrage aan plandoelstelling) beoordeeld. Ook de bij vrijwel alle deelaspecten toegekende +++ bij effecten op "water en bodem" roepen een zeer positief en voor de alternatieven niet onderscheidend beeld op van de herinrichting. Dit zeer positieve beeld roept enkele vragen op:

- 7 Momenteel is binnen Enschede-Zuid nog sprake van een verdroogd, vermest en verzuurd gebied, waarin nog lang niet voldaan wordt aan de voor kwetsbare natuurdoeltypen als heide, hoogveen, schraalgrasland en dergelijke vereiste abiotische parameters. Worden door de herinrichting vermesting, verzuring en verdroging zo effectief ten opzichte van de